

A 2016/2017. tanévi
Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny
első forduló

MAGYAR NYELV

Javítási-értékelési útmutató

1.	<p>Például:</p> <p>a) könnyű, mint a pihetoll / a light cola / a léggömb / az ötforintos kérdés</p> <p>b) mosolyog, mint a tejbetök</p> <p>c) vonzó, mint a légyapír / a méz a darazsaknak / a szappanopera a ráérősöknek,</p> <p>d) megy, mint a golyó / az elszabadult mozdony; száguld, mint a nyúl / a strucc</p> <p>e) állhatatlan, mint a rosszul eltett befőtt</p> <p><u>Jó hasonlatonként 1-1 pont, (saját találó példa is megfelelő), metafora nem fogadható el!</u></p>		
	<u>Összesen</u>		5 pont
2.	<p>a) Az a sarki ház ötven évvel ezelőtt a városi bíróság <u>épülete volt.</u> – <u>Összetett v. névszói-igei</u> (épülete volt)</p> <p>b) A bátyámnak jövőre autója <u>lesz.</u> – <u>Igei</u> (lesz)</p> <p>c) Ti <u>küldöttek vagytok?</u> – <u>Összetett vagy névszói-igei</u> (küldöttek vagytok)</p> <p>d) Jól <u>vagy</u> már? – <u>Igei</u> (vagy)</p> <p><u>Minden hibátlan megoldás 1 pont</u></p>		
	<u>Összesen</u>		4 pont
3.	<p>Lehetséges állítások az idegen szavak védelmében:</p> <ul style="list-style-type: none"> • még nincs magyar megfelelője; • könnyen megjegyezhető az átvett szó, mert jól alkalmazkodik nyelvünk hangzásához; • nemzetközi vándorszó; • nehéz lefordítani, pontosabban kifejezi a mondanivalónk lényegét, mintha lefordítanánk; • megismerhetünk más nyelvi kultúrákat; • szélesíti látókörünket; • idegen nyelvű beszélgetőtársunk jobban megért; • könnyebben tudunk idegen nyelveket tanulni stb. <p>Lehetséges állítások az idegen szavak ellen:</p>		

Magyar nyelv

	<ul style="list-style-type: none"> • körülírással minden kifejezhető; • mindenki megérti, nem értenek félre; • megőrizzük nyelvünket változatlan formában; • ha valamiért nehéz lefordítani, új szót kell alkotni; • aki nem tud idegen nyelvet, nehezen jegyzi meg őket; • pontatlan használatukkal, felcserélésükkel nevetségessé válhatunk (<i>adaptál-adoptál</i> stb.). <p>(Minden más helyes megállapítás is elfogadható.) <u>Elemenként 1-1 pont</u></p>																							
	<u>Összesen</u>		10 pont																					
4.	<p>Megszokott: <i>hagyományos, konzervatív, konvencionális, tradicionális, közismert, sztereotip, bevált, kipróbált, szokványos, unalmas</i> Szokatlan: <i>újszerű, modern, rendhagyó, egyéni, ritka, különleges, váratlan, meglepő, divatos, izgató</i></p> <p>Egyéb megoldások is elfogadhatók. <u>Helyes megoldásonként 0,5 pont</u></p>																							
	<u>Összesen</u>		6 pont																					
5.	<p>sós kifli, Ivettel, <u>kerékpárküllő</u>, himnusszerű, <u>szabadverseny</u>, számon kér, útbaigazít, <u>szó végi</u>, <u>árbóc</u>, <u>lámpabúra</u></p> <p><u>Helyes megoldásonként 1 pont</u></p>																							
	<u>Összesen</u>		6 pont																					
6.	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Toldalék neve</th> <th>Főnévi igenév képzője</th> <th>Feltételes mód jele</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>állnotok</td> <td>áll-n-otok</td> <td></td> </tr> <tr> <td>élnénk</td> <td></td> <td>él-né-nk</td> </tr> <tr> <td>inna</td> <td></td> <td>i-nna-0</td> </tr> <tr> <td>mondanod</td> <td>mond-an-od</td> <td></td> </tr> <tr> <td>hinnétek</td> <td></td> <td>hi-nné-tek</td> </tr> <tr> <td>kérnem</td> <td>kér-n-em</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p><u>Toldalékok hibátlan jelölése oszloponként 1-1-pont, a csoportosítás megnevezéssel 2 pont</u></p>	Toldalék neve	Főnévi igenév képzője	Feltételes mód jele	állnotok	áll-n-otok		élnénk		él-né-nk	inna		i-nna-0	mondanod	mond-an-od		hinnétek		hi-nné-tek	kérnem	kér-n-em			
Toldalék neve	Főnévi igenév képzője	Feltételes mód jele																						
állnotok	áll-n-otok																							
élnénk		él-né-nk																						
inna		i-nna-0																						
mondanod	mond-an-od																							
hinnétek		hi-nné-tek																						
kérnem	kér-n-em																							
	<u>Összesen</u>		4 pont																					
7.	<p><i>beájul</i> – A történés hirtelenségén kívül arra is utal, hogy azt valamilyen (kellemetlen) meglepetés okozhatta. <i>befigyel</i> – 'Látszik' A szó eredeti jelentése: valamely kellemetlen tényező, esemény megjelenése valaki életében, cselekedeteiben. <i>behisztizik</i> – 'Idegességében olyan szenvedélyesen kezd el hisztizni, hogy nem tud megnyugodni'. A cselekvés – egy rossz lelkiállapot kifejeződéseként – nagyon intenzíven kezdődik, ennek következtében a cselekvő felfokozott, „szédült” állapotba kerül, ebben merül el, nem tud kilépni belőle.</p>																							

	<p><i>bepuszil</i> – '(Jellemzően nagy mennyiségű ételt) rövid idő alatt, mohón elfogyaszt; felfal'. A <i>be-</i> igekötő a <i>puszil</i> igéhez kapcsolódva hoz létre új jelentést. Az igekötő a befelé irányulást (étel, ital fogyasztása) fejezi ki, míg a <i>puszil</i> tő metaforikusan utalhat a gyakran gyors, mohó evés, ivás hangjaira is.</p> <p><i>beújít</i> – 'Új ismeretségre vagy tárgyra tesz szert (gyakran ellop)'.</p> <p><u>Helyes megoldásonként 1 pont</u></p>		
	<u>Összesen</u>		5 pont
8.	<p>(1) Aki ellensége a haladásnak, a jobbra törésnek, az emberi szellem feltétlen szabadságának, (2) hazaáruló, (3) ha örökösen nem is tesz egyebet, (4) mint a nemzeti himnuszt énekli. </p> <div style="text-align: center;"> <pre> graph TD 2((2)) --- 1[1] 2 --- 3[3] 1 --- Alanyi[Alanyi] 3 --- Időhatározói[Időhatározói (feltételes)] 3 --- 4[4] 4 --- Tárgyi[Tárgyi (Hasonlító határozói is elfogadható)] </pre> </div> <p><u>Helyes ágrajz 2 pont, a mellékmondatok megnevezése 1-1 pont</u></p>		
	<u>Összesen</u>		5 pont
9.	<p>a) <i>Ránéztem, és elolvastam az üzenetét.</i> – Összetett mondat. Az állítmányok időben egymás után következnek, és más típusú a bővíthetőségük.</p> <p>b) <i>A lány úszott, és a fiúk is.</i> – Összetett mondat. A hátravetett alany többes számú, és nem illeszthető be az első tagmondatba, mivel számban és személyben nem egyeztethető annak állítmányával.</p> <p>c) <i>Elkértem és meghallgattam a tegnapi felvételt.</i> – Egyszerű mondat. A halmozott állítmányoknak azonosak a bővítményeik.</p> <p>d) <i>Magas volt a fa, és szinte roskadozott a sok gyümölcstől.</i> – Összetett mondat. Az alany ugyan közös, de az igei állítmányoknak különbözőek a bővítményeik.</p> <p><u>A 3 vessző hibátlan kitétele: 1 pont;</u> <u>a szerkezet (egyszerű/összetett) pontos meghatározása: 1 pont;</u> <u>megfelelő indoklás (más megfogalmazással is elfogadható): 4 pont</u></p>		
	<u>Összesen</u>		6 pont
10.	<p><i>Sok kéz hamar kész.</i> Jelentése: ha többen végeznek valamely munkát, hamar elkészülnek vele.</p> <p><i>Aki a keserűt nem kóstolta, nem tudja, mi az édes.</i> Jelentése: aki nem szenvedett, nem tudja, mi a boldogság.</p>		

	<p><i>Jankónak mondják, hogy János is értsen belőle.</i> Jelentése: nem csak annak szól a figyelmeztetés, akinek nyíltan mondják.</p> <p><u>Minden helyes megoldás 1 pont</u></p>		
	<u>Összesen</u>		3 pont
11.	<p>Lehetséges megoldás: <i>Idegen elem és terjeszkedés</i> Ebben a két versben az írásjelek önállósulnak, és képversekké állnak össze. A versek címében jelzett tartalom képi megjelenítése történik. Az elsőben az idegen elem a felkiáltójel, amely a 3. versszak végére körbekeríti, bezárja a kérdések/kérdezések lehetőségét. Esztétikailag vizuális élménnyé lesz a tragédia folyamata. Különösen fenyegető látvány, hogy a felkiáltójelek a kérdőjelek közé is beszivárognak. A felkiáltójel ellenséges, félelmetes jelentést kap. A vers az agresszivitás győzelmének folyamatáról szól. <i>Mi történik a homokóra nyakában?</i> Látjuk, mert a vers láttatja az (át)változás törvényszerűségét. A beszűkítettség, a cselekvéstől való megfosztottság az ellentétébe fordítja az eseményeket, talán a világot. Egyetemes érvényű mondanivalót sugall a homokóra-metaphora mint keret. Az írásjelek szereposztása itt is egyértelmű; a kérdések világából a kiáltások, kiáltozások fenyegető világa felé haladni inkább tragédiát jelent, mint komédiát. <u>Lehetséges tartalmi elemek:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • a kérdőjel és a felkiáltójel mondatzáró írásjel • itt képverssé állnak össze • mindkét írásjel erős érzelmi töltésű mondatokat zár le (óhajtás, kétkedés, meglepetés, vágy stb.) • a köznapi szövegekben is egyre gyakoribb az írásjelek halmozása (???, !!, ...) ez valószínűleg abból adódik, hogy az írás nem adja vissza az élő szót kísérő hanglegjtési, mimikai és gesztikulációs tartalmakat, amelyek sokkal árnyaltabbá, pontosabbá teszik a mondandó értelmezését, tartalmi jelentését. • mivel a versekből hiányzik a szöveg, az írásjeleknek tágabb értelmezést adhatunk: pl. bizonytalanságból bizonyosságba való átmenet; a kérdésekkel szemben agresszíven terjedő felkiáltójel zárja körbe a kétkedés kérdőjeleit <p>A vizuális kép elemzésével alátámasztott megállapításokat értékeljük!</p>		
	<u>Összesen</u>		10 pont
12.	<p><u>A javított mondatok:</u></p> <p>a) Közös lónak <i>túros</i> a háta (túros 'sebes', <i>túr</i> = 'seb'; túros 'túróval ellátott') Kusza, rendetlen, rendezetlen, ápolatlan jelentésben használjuk. Oka: a másakra mutogatunk, a másiktól várjuk el a munkát.</p> <p>b) Az oklevelet 1513-ból <i>datálták</i>. (datál 'keltez'; dotál 'fizet, anyagilag ellát')</p> <p>c) A repülőgéppel amerikai <i>farmerek</i> csoportja érkezett hazánkba.</p>		

	(farmerek 'gazdálkodók'; farmerok 'nadrágok') d) Az <i>épületkomplexumot</i> öt év alatt építették meg. (komplexum 'pl. épülettel kapcsolatban' komplexus 'lélektani értelemben')		
	<u>A közös hiba: hasonló alakú, eltérő jelentésű szavak tévesztése</u>		
	<u>Helyes megoldásonként 1 pont, a közös hiba megnevezéséért 2 pont</u>		
	<u>Összesen</u>		6 pont
13.	a) Szóalkotásmód szerint: <ul style="list-style-type: none"> szóképzéssel: borsodikum, fesztiválóz, szegedikum, csabaikum, lángosda, billentyűz szóösszetétellel: zivatarcella, bababará, tizenegyespárbaj, családállítás b) Szócikk lehetséges tartalmi elemei: <ul style="list-style-type: none"> a fogalom meghatározása, a fogalom keletkezése, példa a használatra, hasonló kifejezések. Például: <i>szegedikum</i> : Szeged városához köthető termék. Keletkezése: a hungarikum divatszó mintájára képzett, abból képzőként elvont végződés segítségével. A Dóm tér környéki árusok szegedikumokat kínálnak a fesztiválózóknak. Hasonló kifejezések: csabaikum, borsodikum		
	<u>A szóalkotásmód szerinti csoportok megnevezése (csoportosítással) 1-1 pont; a szócikk megfelelő megírása 3 pont.</u>		
	<u>Összesen</u>		5 pont
14.	a) „ott veszett Szulimán Chászár, az bizonyos” (Nem kötelező idézetként írni.) b) Zrínyi Miklós, a költő (csak a pontos válasz fogadható el) c) Például: <ul style="list-style-type: none"> a népnevek nem számítanak köznéveknek, tehát nagybetűsek <i>Olasz, Török</i> a szóelemzés elve írásban nem érvényesül <i>vallyák</i> következtelen hangjelölések: v-u, i-j, korabeli hangjelölés: ch=cs 		
	<u>Válaszelemenként 2-2 pont:</u> <u>a)-2 pont, b)-2pont, c)-3x2 pont</u>		
	<u>Összesen</u>		10 pont
15.	A választás szempontjainak indoklása: Várható tartalmi elemek <ul style="list-style-type: none"> életkor, nyelvtudás – kötelező elvárás egyéb szempontok (legalább 3: kommunikációs készség, kreativitás, kapcsolatteremtő képesség, empatikusság, kedvesség, pontosság, megbízhatóság stb.) A megfogalmazás minősége <ul style="list-style-type: none"> érvényre jut az értékelő-érvelő versenyző egyénisége 		

Magyar nyelv

	(értékítélete) <ul style="list-style-type: none"> • nyelvi pontosság, világosság • az érvelés meggyőző ereje • a beszédhelyzet jelzése • a terjedelem betartása		
	<u>Összesen</u>		15 pont
		Összesen:	100 pont

Beküldendők a legalább 50 pontot elért feladatlapok!